

БЪЛГАРСКА АСОЦИАЦИЯ НА ЧАСТНИТЕ УЧИЛИЩА

гр. София, ул. „Христо Белчев“ 21, ет.1, ст.104, тел. +359 892 469 992
e-mail: bachu.bg@gmail.com; Web: http://bachu-bg.com

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Изх. № 227/ 01.12.2017 г.

Дх. № 231.КП.5/17г.
Дата 05.12.17г.

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СТАНОВИЩЕ

ОТ

БЪЛГАРСКАТА АСОЦИАЦИЯ НА ЧАСТНИТЕ УЧИЛИЩА

ПО КОНСТИТУЦИОННО ДЕЛО № 5/2017 г.

образувано по искане на 71 народни представители от 44-то Народно събрание за установяване на противоконституционност и на несъответствие с общопризнатите норми на международното право и международните договори, по които България е страна, на разпоредби на Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО).

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

С определение от 31 октомври 2017 г., с което е допуснато до разглеждане по същество искането на народните представители по к. д. № 5/2017 г., Конституционният съд е предоставил и възможност на Българската асоциация на частните училища да предложи писмено становище по предмета на делото.

Ето защо в дадения ни срок представяме следното становище, в частта му относно частните детски градини и училища:

БЪЛГАРСКА АСОЦИАЦИЯ НА ЧАСТНИТЕ УЧИЛИЩА

гр. София, ул. „Христо Белчев“ 21, ет.1, ст.104, тел. +359 892 469 992
e-mail: bachu.bg@gmail.com; Web: http://bachu-bg.com

I. Твърдението, че чл. 10, ал. 1 - 5; чл. 256, ал. 3 в частта „както и на частните детски градини и училища, които получават бюджетни средства“; чл. 269, ал. 1, т. 4 в частта „и за частните детски градини и частните училища, които получават средства от държавния бюджет“; чл. 287, ал. 1-9; чл. 288; чл. 301, ал. 1-4; § 17 от ЗПУО противоречат на чл. 4, ал. 1 и ал. 2; чл. 17, ал. 2 и чл. 19, ал. 1 и ал. 2 от Конституцията е неоснователно, поради следните съображения:

Оспорените с искането на вносителите разпоредби регламентират включването в системата на държавното финансиране на частните детски градини и училища, в съответствие с конституционно прогласения с разпоредбата на чл. 6 принцип за равенство на всички граждани, като не се допускат никакви ограничения на правата, основани на лично и обществено положение или имуществено състояние и с разпоредбата на чл. 53, ал. 2 от Конституцията за задължителност на училищното обучение до 16-годишна възраст.

От друга страна, съгласно чл. 53 от Конституцията на Република България, всеки има право на образование. С ал. 6 на чл. 53 се регламентира задължението на държавата да насърчава образованието, като създава и финансира училища, подпомага способни ученици и студенти, упражнява контрол върху всички видове и степени училища.

Предвидената в чл. 10, ал. 1 от ЗПУО правна възможност частните детски градини и училища да получават държавна субсидия за осъществяване на задължителното предучилищно и училищно образование на децата и учениците, както и за училищното образование на учениците по чл. 9, ал. 2, не противоречи на конституционния принцип за свободната стопанска инициатива. Законът не създава привилегии и неравнопоставеност на отделните училища, в зависимост от тяхната собственост, а цели точно обратното - с предоставянето на държавната субсидия по едни и същи единни разходни стандарти и за едни и същи дейности за гарантиране на задължителното училищно обучение до 16 -годишна възраст се създава равнопоставеност на всички училища и градини- държавни, общински и частни.

При разглеждане на искането на вносителите във връзка с разпоредбата на чл.19, ал. 2 от Конституцията за гарантиране на всички граждани и юридически лица еднакви правни условия за стопанска дейност, следва да се има предвид същността на дейността, която се извършва от училищата, и в частност от частните училища.

БЪЛГАРСКА АСОЦИАЦИЯ НА ЧАСТНИТЕ УЧИЛИЩА

гр. София, ул. „Христо Белчев“ 21, ет.1, ст.104, тел. +359 892 469 992
e-mail: bachu.bg@gmail.com; Web: <http://bachu-bg.com>

Моля, при разглеждане на искането да имате предвид, че частните детски градини и частните училища са институции в системата на предучилищното и училищното образование по смисъла на чл. 2, ал. 3 от ЗПУО и като такива осъществяват дейности, включващи обучение, възпитание и социализация на децата и учениците, съгласно посочените в чл. 3, ал. 2 от закона принципи.

В съответствие с чл. 330, ал. 1 от ЗПУО частните детски градини и училища се създават, преобразуват, променят и прекратяват дейността си при спазване разпоредбите на ЗПУО и при условията и по реда на Търговския закон, на Закона за юридическите лица с нестопанска цел или на Закона за кооперациите при условията и по реда на законодателството на държава членка.

Народните представители, вносители на искането, определят частните детски градини и частните училища просто като търговци, но следва да се отчете юридическият факт, че тези юридически лица са **единствено и само училища, които осъществяват образователен процес, който осигурява изпълнение на прогласеното с нормата на чл. 53 от Конституцията на Република България право на образование и свързаното с него задължително училищно образование на лицата до 16 годишна възраст.**

При разглеждане на искането е необходимо да се има предвид и разпоредбата на чл. 330, ал. 3 от ЗПУО, която изрично забранява частните детски градини и училища да имат **друг предмет на дейност, освен дейността си като детска градина или училище, както и че могат да извършват дейност само на една детска градина или училище.**

Предвид изложеното, извършваната от тях дейност не би могла да бъде определяна нито като стопанска, нито като образователна услуга, предоставяна от центрове, школи и други, тъй като посоченото по-горе законово ограничение на тяхната дейност не дава възможност те да бъдат приравнявани с другите юридически лица, създадени в съответствие с Търговския закон, Закона за юридическите лица с нестопанска цел или Закона за кооперациите. Именно поради изложеното, оспорваната законова уредба не води до нарушаване на конституционния принцип за еднакви правни условия за стопанската дейност.

Необосновано е твърдението, че предоставянето на държавна субсидия на част от частните детски градини и училища, а именно: тези, които са включени в системата на държавното финансиране, създава различни правни условия за една и съща стопанска дейност. Законът не разделя частните детски градини и училища на такива, които имат право

БЪЛГАРСКА АСОЦИАЦИЯ НА ЧАСТНИТЕ УЧИЛИЩА

гр. София, ул. „Христо Белчев“ 21, ет.1, ет.104, тел. +359 892 469 992
e-mail: bachu.bg@gmail.com; Web: http://bachu-bg.com

да получат държавно финансиране и на такива, които нямат това право. Законът създава еднаква правна възможност за всички частните детски градини и училища да участват в държавното финансиране при условия и по ред, определени в държавния образователен стандарт за финансирането на институциите. Обстоятелството, че едни частни детски градини и училища участват в системата на държавното финансиране, а други не, е упражняване на правото им дали да се включат в системата на държавното финансиране или да не се включат. В този смисъл по същество, упражняването на това тяхно право е израз на свободната инициатива и създава възможност за конкуренция между училищата.

Следователно не може да става въпрос за създаване по законов път на привилегии, защото оспорените с искането на вносителите норми уреждат отношения, които се отнасят до всички частни детски градини и училища, които са изпълнили необходимите изисквания на ЗПУО, за да могат да получат държавно финансиране.

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Като Асоциация ние многократно сме отстоявали последователната си позиция, че **заставаме зад правото на родителите, избрали частна форма на обучение и възпитание, да имат възможност да ползват средства от държавния бюджет, предназначени за образованието на техните деца.** Това е тяхно конституционно право, а не в полза на частни нужди, с цел увеличаване на техните печалби. Учениците следва да бъдат равнопоставени, независимо от формата на финансиране на училището в което учат. Съгласно чл. 28 и чл. 29 от **Конвенция за правата на детето**, приета от ОС на ООН на 20.11.1989 год., ратифицирана с решение на ВНС от 11.04.1991 год, в сила от 03.07.1991 година, държавите – страни по Конвенцията, признават правото на детето на образование и с оглед на осъществяването на това право във все по-голяма степен и при еднакви възможности, въвеждат конкретни мерки, които всяка държава-страна по Конвенцията, следва да прилага.

В чл. 2 от същата Конвенция изрично се регламентира, че държавите-страни зачитат и осигуряват правата, предвидени в тази Конвенция, на всяко дете в пределите на своята юрисдикция без каквато и да е дискриминация, независимо от расата, цвета на кожата, пола, езика, религията, политическите или други възгледи, националния, етническият или социалният произход, имущественото състояние, инвалидност, рождение или друг статут на детето или на неговите родители или законни настойници.

БЪЛГАРСКА АСОЦИАЦИЯ НА ЧАСТНИТЕ УЧИЛИЩА

гр. София, ул. „Христо Белчев“ 21, ет.1, ст.104, тел. +359 892 469 992
e-mail: bachu.bg@gmail.com; Web: http://bachu-bg.com

В Закона за закрила на детето, чл. 10, се посочва, че „не се допускат никакви ограничения на правата или привилегии, основани на раса, народност, етническа принадлежност, пол, произход, имуществено състояние, религия, образование и убеждения или наличие на увреждане.

За неприлагането на посочените по-горе разпоредби на Конституцията на Република България, Конвенцията за правата на детето и Закона за закрила на детето, с Решение № 234 от 18.11.2008 г., Решение № 9 от 20.01.2010 г. и Решение № 157 от 18.06.2012 г. на КЗД се препоръчва на министъра на образованието и науката в рамките на своите правомощия да предприеме мерки и законодателни инициативи за равно третиране на учениците в държавните, общинските и частните училища. Задължението на държавата се отнася за всички училища, няма основание те да бъдат разделяни и следва децата да бъдат еднакво третирани, независимо от собствеността на училището, в което се обучават. **Решенията на КЗД са потвърдени от Върховния административен съд и са задължителни за изпълнение.**

Не на последно място е необходимо да се отбележи, че дейностите, свързани с осигуряването на задължителното предучилищно и училищно образование се извършват при спазването на съвкупност от задължителни изисквания – държавни образователни стандарти, които са задължителни както за държавните и общинските, така и за частните детски градини и училища. Спазването на тези държавни образователни стандарти подлежи на контрол в съответствие с чл.53, ал.6 от Конституцията. В изпълнение на тази норма при установени нарушения в ЗПУО са предвидени санкции за частните училища и детски градини, като **финансирането им може да бъде прекратено при неспазване на изискванията на закона, включително и да бъдат заличени от регистъра на институциите в системата на предучилищното и училищното образование.**

Средствата от държавния бюджет за издръжка на дейностите по възпитанието и обучението на децата и учениците в частните детски градини и училища се определят въз основа на стандарти и нормативи за финансиране на дейностите в предучилищното и училищното образование. С получените от държавния бюджет средства частните детски градини и частните училища финансират само дейностите по обучение, възпитание и социализация на децата и учениците.

Неоснователно е и твърдението, че по този начин се създава нов вид собственост – частна собственост, безвъзмездно финансирана от държавата чрез публичен ресурс. Този извод противоречи на Решение № 19/1993 г. на Конституционния съд, на което самите

БЪЛГАРСКА АСОЦИАЦИЯ НА ЧАСТНИТЕ УЧИЛИЩА

гр. София, ул. „Христо Белчев“ 21, ет.1, ст.104, тел. +359 892 469 992
e-mail: bachu.bg@gmail.com; Web: <http://bachu-bg.com>

народни представители, подали искането, се позовават. Според това решение нормата на чл. 17, ал. 2 от Конституцията обявява, че собствеността е частна и публична. Правилото не посочва разграничителния критерий, според който да се определи коя собственост трябва да се счита за частна и коя за публична. Според Конституционния съд от значение е кому принадлежи правото на собственост, какви са вещите, които са предмет на това право, и какво е тяхното предназначение. В този смисъл, предоставянето на държавно финансиране на частноправни субекти не би могло да промени вида на собствеността и да я превърне в някакъв нов вид.

II. Твърдението за несъответствие на чл. 10, ал. 1 - 5; чл. 256, ал. 3 в частта „както и на частните детски градини и училища, които получават бюджетни средства“; чл. 269, ал. 1, т. 4 в частта „и за частните детски градини и частните училища, които получават средства от държавния бюджет“; чл. 287, ал. 1 - 9; чл. 288; чл. 301, ал. 1 - 4; § 17 от ЗПУО с международните договори, по които България е страна, а именно – с първичното право на Европейския съюз: чл. 107, чл. 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз (съответно чл. 87 и чл. 88 от Договора за създаване на Европейската общност) и с вторичното право на Европейския съюз: чл. 1 и чл. 3, т. 2 от Регламент(ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18.12.2013 г. относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта de minimis; чл. 2, т. 1 от Регламент (ЕС) 2015/1589 на Съвета от 13.07.2015 г. за установяване на подробни правила за прилагането на чл. 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз също е неоснователно и необосновано:

Неоснователни са доводите, че предоставянето на средства от държавния бюджет на частните детски градини и училища не съответства на чл. 107 и чл. 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС).

Чл. 107 от ДФЕС регламентира случаите на несъвместимост с вътрешния пазар на помощ, предоставена от държава-членка или чрез ресурси на държава-членка, под каквато и да било форма, която нарушава или заплашва да наруши конкуренцията чрез поставяне в по-благоприятно положение на определени предприятия или производството на някои стоки, доколкото засяга търговията между държавите-членки.

Материята за държавните помощи е регламентирана в Закона за държавните помощи, който е издаден именно с оглед хармонизиране на българското законодателство с Регламент 2015/1589 на Съвета от 13 юли 2015 година за установяване на подробни правила за

БЪЛГАРСКА АСОЦИАЦИЯ НА ЧАСТНИТЕ УЧИЛИЩА

гр. София, ул. „Христо Белчев“ 21, ет.1, ст.104, тел. +359 892 469 992
e-mail: bachu.bg@gmail.com; Web: <http://bachu-bg.com>

прилагането на член 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз и с Регламент № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта de minimis.

Легална дефиниция за „държавна помощ“ е дадена в § 1, т. 7 от Допълнителните разпоредби на Закона за държавните помощи, съгласно която "държавна помощ" е всяка помощ, попадаща в обхвата на чл. 107, параграф 1 от Договора за функционирането на Европейския съюз, предоставена от държавата или от общината, или за сметка на държавни или общински ресурси, пряко или чрез други лица, под каквато и да е форма, която нарушава или застрашава да наруши свободната конкуренция чрез поставяне в по-благоприятно положение на определени предприятия, производството или търговията на определени стоки или предоставянето на определени услуги, доколкото се засяга търговията между държавите – членки на Европейския съюз.

За да се определи дадено предоставяне на финансови средства от държавния бюджет като предоставяне на държавна помощ, трябва да са налице всички предпоставки, изчерпателно изброени в § 1, т. 7 от Допълнителните разпоредби на Закона за държавните помощи.

Законът поставя изискването със средства от събираните такси да не се финансират разходи, осигурявани чрез държавната субсидия по разходни стандарти. По този начин не се допуска възможността чрез механизма на държавно финансиране отделни училища да бъдат поставени в по-благоприятно положение спрямо други, поради което не е налице хипотезата за държавна помощ. В случая не може да става въпрос за нарушаване или застрашаване на свободната конкуренция чрез поставяне в по-благоприятно положение на определени предприятия, производството или търговията на определени стоки или предоставянето на определени услуги. Без да повтарям вече казаното в това становище за статута на частните детски градини и училища, искам ясно да подчертая, че не може тези изключително важни обществени отношения, свързани с образованието и възпитанието на нашите деца, с изграждане на интелектуалния капацитет на нацията ни, да се третираат еднакво с тези от сферата на икономиката, търговията, конкуренцията и други. Всякакви търговски практики в сферата на образованието са напълно несъвместими с духа не само на ЗПУО, но и на цялата нормативна уредба в областта на предучилищното и училищното образование.

В заключение, моля да имате предвид, че предоставянето на средства от държавния бюджет на частните детски градини и частните училища не притежава характеристиките на

БЪЛГАРСКА АСОЦИАЦИЯ НА ЧАСТНИТЕ УЧИЛИЩА

гр. София, ул. „Христо Белчев“ 21, ет.1, ет.104, тел. +359 892 469 992
e-mail: bachu.bg@gmail.com; Web: <http://bachu-bg.com>

държавна помощ по смисъла на ЗПУО, тъй като не е налице поставяне в по-благоприятно положение на едни училища за сметка на други и частните училища не извършват стопанска дейност, производство или търговия на определени стоки или предоставяне на определени услуги;

Молим, след като е направено искане за конституционно разглеждане и решаване на този въпрос, той да бъде решен изцяло и в защита на конституционно установеното право на децата на образование, на равнопоставеност, и съобразен с Конституцията на Република България и Конвенцията за правата на детето, като искането на вносителите бъде отхвърлено на като неправилно и необосновано.

С УВАЖЕНИЕ:

Мария Каменова

Председател на българската асоциация на частните училища